

kmetovaveu v krajih, kjer se vspesno z vinorejo peča in vino prodaja. Tak posestnik ima kruha, to je: živež; ker si ga za domačo potrebo prideluje, pa tudi novcev, denarja, kojega za vino véasi v večem številu prejema, in si ga tako založiti zamore; saj ve, da je tudi voda za piti in želodec ne predere, marveč še pri pameti ostane. — Zato so pametnejši, rednejši, skrbnejši, zmernejši želarji, vrhovščaki in kmetje Ljutomerski, Radgonski, Haložanski, Gorički, in menda tudi drugde v boljših kožah pri vsem tem, da jih davki grozno stiskajo. Kako nek bi neki posestnik svojega sinčeka v više šole pošiljal, ako se ne bi na jedino vinsko kapljico opiral. Le iz samega vinograda naš Slovenec še naj več denarja dobiva in se naj lože opomore, ki ga ima in krepko obdeljuje.

V dokaz, da res le vinograd posestnika z rokodelstvom na deželi naj več podpera, nam naj služi neki sodarski mojster prejšnjih let, in sicer od 1830 do 1848 leta; med temi leti 34, 35 in 36 leto je izjema sodarjem; takrat so štrtinjak po 8, 10, 12 in še čez, for. sreb. prodajali. Tisoč dog je sodarju prišlo na 40 for. sreb. ali 42. for. n. d. na mestu v logu na Ogreskem, kjer so jih iztesali. Vožnja za tisoč ga je stala 4 for. 20 k. n. d., ako sta dva močna vozača po 500 jih naložila; k temu še tridesetijstvo, hormica, Dreisigstamt, kjer je bilo nekaj platiti, in strošek vozačema vzmimo le 1 for. 50 k. vkupno tedaj je prišlo tisoč dog na 47 for. 70 k. n. d.

Iz tisoč dog se naredi navadno 20 štrtinjakov ali 40 polnjakov po 5 veder: tim treba obročev: 16 na vsak polnjak; pride na vse 640 obročev ali 32 zvezkov z 20 obroči, a po 20 kr. je 6 for. 40 kr. Naj urnejši sodar naredi na dan en štrtinjak ali dva polnjaka v šestih obročih; in če le 5 štrtinjakov na teden; tedaj bo 4 tedne pridno delal, da 20 štrtinjakov zgotovi. Takrat je imel na teden, ko ni bilo sile 1 for. 20 k. podmojster, kar znese 4 for. 80 kr. na 4 tedne. Strošek podmojstru računimo le po 20 k. na dan, stori na 4 tedne 5 for. 60 kr. Toraj znesejo vkupni stroški mojstrovi 64 for. 50 k., ko leži 20 štrtinjakov v delavnici zgotovljenih. Ta sodar je za kake 4 groše ali 20 kr. n. d. vselej bolji kup prodajal sode kot mestni mojstri, in se tolažil s tem, kakor je večkrat pravil: „Da bi mi morali živež kupovati, zagotovo ne bi mogli izhajati.“ Prodajal je takrat štrtinjak ali 2 polnjaka po 3 for. 40 k. n. d. in prejel 68 for. n. d. za 20 štrtinjakov, koji so ga stali 64 for. 50 k. kakor smo videli. Nekatere krati je celo za 7 for. šajna štrtinjak oddal, kar je v sedajnem denarju 2 for. 94 k.! — Iz tega je očevidno kolika dobrota mu je bila, da še je imel dva vinograda; in če mu ne bi bilo mogoče toliko novih hiš postaviti, posestev nakupiti in še dragega dijaka imeti! — Se ve, da je sedaj vse še enkrat dražje, vendar je razmera povsod jednaka.

Zato pa tudi vsak posestnik, ki ima kakošni vrh, vinograd, naj ga skrbno varje, dobro glešta, da mu bo vedno veselje velike vrednosti, na kojoj se mirno in upljivo naslanja! Zakaj če lih vse druge pridelke doma povžije, mu še vendar ta zlata ruda pod pazduho segne in ga podpera. Inak je posestnik v naših krajih brez vinograda sejem brez rauvsa in kavvsa, skedenj brez miši, pivnica brez vina. — Dober vinograd je in ostane torej velika dobrota posestniku posebno pa kmetu.

F. J.

Domače stvari.

Kako si lahko izrediš velik in debel špargel? Neki Anglež priporoča sledeči način: Mesca novembra se morajo špargeljnova stebila požeti, dobro posušiti, sežgati in pepel po špargeljnovih gredah raztresti, Grede se morajo potem z dobrim frišnim gnojem pognojiti (posebno habnovito je, če se gnoju tudi pridene kurnjaka ali globnjaka) in prekopati. V pomladi se grede spet morajo plitvo prekopati in s soljo potrositi. („Frauendrf. Blätt.“)

Korist premogovega pepela. Premogovi pepel pospešuje rast deteljnih in stročnatih rastlin. Gnoju ali pa gnojnici pridjan posrka redivni amoniak, koji se drugače izpuhti. Konjske staje s tem pepelom potrosene ostanejo suhe in brez smradu.

Kako se svinje rade pitajo? Da se svinje rade pitajo in zdrave ostanejo je priporočano, nekoliko stolčnega oglenja med pomije namešati. Vsaki dan jedno pešico ovsa, koji se

je v slani vodi kakova dva dni namakal, svinjam davati, je tudi prav hasnovito.

Pomoček proti črvom v slanini (spehu). Da se v slanini črvi in mešiči ne zaredijo, se svetuje jo v dimu večkrat v jelševim listjem pokaditi. J. Z.

Zdravilske stvari.

Kako se obrani navzkriž gledanje. Navzkriž gledati se otroci naj lože privadijo prvo polletje svojega življenja, kedar namreč začnejo opazovati različne stvari, ktere se okoli njih nahajajo. V zibki ali postelci mirno ležeči otrok se začne ogledovati in če opazi poleg sebe na edni ali drugi strani, kako posebno svetlo, barvano ali se gibajočo stvar, jo gleda neprestano; naj bolj jih miče idoča ura in če se ta, ali kaka druga reč, ktera je miče, na edni strani deteta nahaja, jo zmirom gledajo in tako začnejo v križ gledati. Ko se to naj hitrej opazi se morajo vse take reči odstraniti, in druge, ktere dete zanimivajo ali one iste ravno detetu pred oči devati. Dete mora gledati večkrat v zrcalo in sicer tako, da obe oki samo jegovo podobo vidite. Dobro je tudi detetu nateknoti očala s črnimi glaži, v kterih sredini se majhena luknjica nahaja. Skušnje učijo, da se na ta način vzkriz gledanje iz početka ali celo odstrani ali zlo popravi.

O steklini.

Hočemo našim bravcem vsa znamenja navesti, ktera so dozdej zdravniki po skrbljivem opazovanju te bolezni našli. Kar se o steklini dozdej že celo gotovega ve je sledeče: 1. Steklina nastane vsak letni čas ali neposredno t. j. po vzrokih, kterih še dozdej celo ne poznamo; ali po okuženju, če namreč stekel pes koga vje. 2) Kriva je misel, da psi, kteri imajo tako imenovane volčje parklje, kteri so vkopljeni in psice ne moreje steči; zvednost ravno nasprotno uči. 3. Vodobojaznost, važno znamenje, ktero se pri vsakem steklem človeku vsikdar celo jasno kaže, se še dozdej pri steklih psih nikdar ni opazilo, tako, da smemo reči, n o b e n stekel pes se ne boji vode. Žeja je sicer pri mnogih slaba, vsi vendar pijejo in ližejo vodo, mleko in druge tekočine, in videlo se je že, da so stekli psi čez vodo plavali. 4. Neki hočejo trditi, da imajo stekli psi vsikdar p e n e okol gobca, tudi to se ne opazi vsikdar, in navadno imajo stekli psi, posebno iz početka, celo čiste gobce, samo tedaj, kedar mišci gobčevi tako oslabijo, da gobca zapreti ne morejo, začnejo sicer sline in zleza iz njega teči, nikdar se vendar ne penijo. 5. Ravno tako je tudi kriva misel, da stekli psi zmirom izraven naprej tečejo in da vlečejo rep med zadnje noge. — Proti temu se vsikdar pri steklem psu sledeča celo gotova znamenja opazijo. a) Opazi se pri steklih psih naj prej nenavadno obnašanje, neki postanejo mirnejši, žalostnejši ali celo mrčljivi in se začnejo v temna mesta skrivati, drugi proti temu postanejo nemirnejši, dražljivi in radi odbežijo i vgriznejo. b) Mnogi stekli psi že zapustijo prvi den svojega gospoda in dom, vrnejo se vendar po 24 ali 28 urah vsikdar nazaj, če se le morejo. c) Večidel takih psov že v prvih treh dnevih noče več jesti navadnih jedil, temoč celo nenavadne, kot: prst, slamo, košččke drv, kužno, platno itd. d) Pri vsakem steklem psu se čuje celo dragačno lajanje, naj večkrat zalaja samo enkrat in vleče po tem glas na dolgo in zmirom na više. Tako lajanje je gotovo znamenje, da je pes stekel. e) Mnogi psi lajajo tako mnogo, da jim glas celo zmolkne. f) Skorej vsi stekli psi rajše vgriznejo, kot zdravi. Vgriznejo vendar rajši živali, ko človeka. Pri vsem tem so še vendar toliko zavestni, da svojega gospoda poznajo in se mu tudi bližajo, če je zove; večkrat napadnejo vendar tudi njega. g) Pri mnogih steklih psih oslabijo gobčevi mišci taki iz početka ali postanejo celo mrtvi, tako da imajo gobec zmirom odprt in se slinijo. h) Vsi stekli psi v kratkem zlo shujšajo, dobijo kalne oči in ščetinaste lase, po 5—6 dnevih prihajajo zmirom slabejši v križu, k slednjemu postane cela zadnja stran mrtva in 8—9 den poerkajo. Iz tega se zadosti jasno vidi, da se stekli pes ne more celo lahko na prvi hip spoznati, ne moremo zatoraj vsakemu zadosti vroče priporočati, kteri pse ima, da naj ko naj hitrej živinskega zdravnika pita za svet, ko opazi pri svojem psu kaj uenavadnega.